**Володимир Васильович Дуб**
канд. техн. наук, доцент
доцент кафедри економіки підприємництва та готельно-ресторанної справи
*Центральноукраїнський національний технічний університет*
**Владислав Михайлович Гапон**
старший науковий співробітник сектору дослідження зброї та вибухотехнічних досліджень лабораторії криміналістичних та військових досліджень
*Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса».*

# ВПЛИВ МІННОГО ЗАБРУДНЕННЯ ХАРКІВЩИНИ НА ВІДНОВЛЕННЯ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ РЕГІОНУ

Україна має унікальні можливості для розвитку та повоєнного відновлення індустрії гостинності [1]. Харківська область як регіон із багатим рекреаційним потенціалом, унікальними природними парками та розгалуженою мережею заміського відпочинку також має певний потенціал для відновлення даної індустрії. Проте відновленню зашкоджує екологічне забруднення [2-6] та забруднення вибухонебезпечними предметами [7, 8].

Загарбницька війна з боку Росії не лише завдала руйнувань вітчизняній інфраструктурі, а й залишила по собі тривалу загрозу – мінне забруднення. Майже 25% території нашої держави (близько 133 тис. км²) з тих, що зазнали активних бойових дій, залишаються під ризиком забруднення вибухонебезпечними предметами [7]. Для індустрії гостинності (готелів, баз відпочинку, зеленого туризму тощо) цей фактор став одним із найскладніших викликів.

Найбільш забрудненими вибухонебезпечними предметами є наступні регіони: Харківська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька, Донецька, Луганська, Сумська та Чернігівська області.

На Харківщині потенційно забрудненими вибухівкою вважаються 1 мільйон 200 тисяч гектарів – понад третину загальної площі області. З них повністю розмінували лише трохи більш як один відсоток територій [8].

В регіоні істотно постраждали найбільш привабливі для туризму напрямки. Через мінну небезпеку діє сувора заборона на відвідування лісів. Популярні туристичні локації, такі як Печенізьке та Оскільське водосховища, береги Сіверського Дінця та національні парки, виявилися частково або повністю недоступними. Бази відпочинку, розташовані у лісових масивах чи біля водойм, опинилися в зоні ризику. Навіть за відсутності прямих руйнувань будівель заклади індустрії гостинності не можуть приймати споживачів послуг цих закладів до проведення суцільного гуманітарного розмінування навколишньої території.

Незважаючи на масштаб загрози, індустрія гостинності Харківщини демонструє гнучкість і готовність до відбудови, де безпека гостей і персоналу залишається базовою умовою розвитку. Пристосовуючись до нових реалій буття, деякі власники закладів індустрії гостинності, що володіють певними рекреаційними територіями залучають приватних операторів протимінної діяльності для обстеження своїх ділянок, проте такий шлях вирішення цієї проблеми не є всім доступним у зв’язку зі значними фінансовими інвестиціями.

Повне відновлення функціонування індустрії гостинності Харківщини як і України в цілому напряму залежить від тривалості бойових дій, проте поновлення діяльності готельно-ресторанного бізнесу Слобожанщини безпосередньо залежить ще й від темпів розмінування території.

На наш погляд для пришвидшення темпів розмінування рекреаційних зон та відновлення індустрії гостинності регіону необхідно:

1. створити чітку мапу безпечних (обстежених) об’єктів індустрії гостинності та рекреаційних зон;

2. включати рекреаційні зони до першочергового розмінування в межах національних та регіональних програм;

3. залучати міжнародні фонди та приватних інвесторів до відновлення готельно-ресторанного бізнесу після підтвердження безпечності відповідних локацій;

4. масштабувати механізоване розмінування шляхом залучення важких машин (Bozena, DOK-ING, MV-4 та ін.), що дозволить знешкоджувати паркові та відкриті рекреаційні території значно швидше ніж ручним способом;

5. застосовувати мультиспектральне знімання за допомогою тепловізорів і магнітометрів з дистанційно пілотованих чи безпілотних літальних апаратів, для первинного сканування рекреаційних зон з метою виявлення вибухонебезпечних предметів;

6. створювати спеціалізовані підрозділи ДСНС та Держлісагенства, так як лісові масиви потребують специфічної методології розмінування та обстеження через складний рельєф та щільну рослинність;

7. тимчасово надати податкові канікули для готельно-ресторанного бізнесу, що відновлює діяльність;

8. передбачити можливість доступного кредитування для відновлення діяльності індустрії гостинності в потенційно небезпечних регіонах.

**Список використаних джерел**

1. Дуб, В. В. Унікальні можливості повоєнного відновлення сфери туризму в Україні / В. В. Дуб, О. Г. Терешкін, Д. В. Горєлков // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. – 2024. – Вип. 20. – С. 304–313. DOI: https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.36

2. Дуб, В. В. Екологізація закладів індустрії гостинності /В. В. Дуб, Ю. М. Радутна // Інноваційні технології та реалізація концепції Zero-waste у харчових технологіях і сфері ресторанного, готельного та туристичного бізнесу : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (4–5 груд. 2023 р., м. Полтава). – Полтава : ПУЕТ, 2024. – С. 234–237. URL: https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16882 (дата звернення: 23.09.2026)

3. Дуб В.В. Екологізація – пріоритетний напрямок розвитку закладів готельного-ресторанного та туристичного бізнесу // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції та розвиток соціально-економічних систем»: тези доповідей, 4 грудня 2024 р. – Харків: Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця, 2024 – С. 169-171 URL: https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16078 (дата звернення: 23.09.2026)

4. Дуб, В. В. Еко-готелі – перспективний напрямок розвитку готельної індустрії України / В. В. Дуб, Б. О. Бричка // Актуальні проблеми економіки та підприємництва в умовах викликів і загроз : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., 5 черв. 2025 р. – Кропивницький : ЦНТУ, 2025. – С. 29–32. URL: https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16917 (дата звернення: 23.09.2026)

5. Дуб, В. В. Екоспрямування індустрії гостинності: стратегії сталого розвитку / В. В. Дуб, А. С. Стефашкіна // Актуальні проблеми та перспективи розвитку індустрії гостинності і крафтових виробництв : тези доп. І Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 95-річчю заснування ХНЕУ ім. С. Кузнеця., 20 листоп. 2025 р. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. – С. 208–210. URL: https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/17890 (дата звернення: 23.09.2026)

6. Україна опинилася в топ-10 країн світу з найбільшим обсягом сміття на жителя. URL: https://portal.lviv.ua/news/2019/07/15/ukrayina-opynylasya-v-top-10-krayin-svitu-z-najbilshym-obsyagom-smittya-na-zhytelya (дата звернення: 23.09.2026)

7. Найбільш замінована територія на планеті. Як відбувається гуманітарне розмінування в Україні. URL: https://project.liga.net/project/humanitarne-rozminuvannia-ukrainy/ (дата звернення: 23.09.2026)

8. Марія Солодовнік, Давид Надворний. «Ліси – це один із нових пріоритетів». Як на Харківщині відбувається гуманітарне розмінування у 2026 році. URL: https://suspilne.media/kharkiv/1357658-lisi-ce-odin-iz-novih-prioritetiv-ak-na-harkivsini-vidbuvaetsa-gumanitarne-rozminuvanna-u-2026-roci/ (дата звернення: 23.09.2026)